

Воробець О.
студентка за ОР «Бакалавр»,
Навчально-науковий Інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Науковий керівник:
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії
права та держави
Навчально-наукового Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Теремцова Н.В.

ІДЕЯ НАРОДНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В ПРАЦЯХ Ж.-Ж. РУССО: СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ

Основою політико-правової концепції Руссо була ідея народного суверенітету. Руссо, як і багато його попередників, виходить з ідеї про наявність в історії людства природного стану, в якому всі люди рівні. На відміну від Гобса, він вважає цей період "золотим віком". Цей період характеризується станом свободи і рівності всіх. Появу суспільної нерівності Руссо пов'язує з виникненням приватної власності, перш за все на землю. Люди, поступаючись своєю природною свободою, отримують свободу громадянську і, уклавши суспільний договір, створюють державу і право. У концепції Руссо є важливим те, що він заперечує необхідність наявності правителя і того, ким правлять.

Свобода, як і рівність, є найвище благо людей, підкреслював мислитель. Для досягнення такої свободи він висуває ідею народного суверенітету, суть якої полягає у тому, що, укладаючи такий суспільний договір, всі його учасники отримують рівні права.

Свобода, згідно з Руссо, полягає у тому, щоб громадяни знаходилися під захистом законів і самі їх приймали. А, даючи визначення закону, він підкреслював: "Будь-який закон, якщо народ не затвердив його безпосередньо сам, недійсний; це взагалі не закон". Участь всіх громадян у законодавчій владі виключає, на думку Руссо, прийняття рішень, які б спричинили шкоду окремому індивіду. При народному суверенітеті, відповідно, відпадає необхідність у тому, щоб верховна влада була обмежена природними правами індивіда. Її межами служить загальна згода громадян. Загальне благо, як мета держави, за переконанням Руссо, може бути виявлене тільки більшістю голосів. Характеризуючи народний суверенітет, Руссо виділяє дві його важливі

ознаки – він невідчужуваний і неподільний.

Власне, політико-правова доктрина Руссо, у значній мірі, лягла в основу державно-правової практики періоду Великої французької революції, зі всіма її позитивними і негативними рисами. Визначальним був вплив Руссо на формування ряду нових політико-правових доктрин вже у пізніші часи. Зокрема, на формування такої течії, як радикалізм.

Вихідна теза роздумів Руссо – людина за своєю природою добра, але суспільство з усіма його атрибутами робить її поганою. Найстрашнішу нерівність дала людству приватна власність, а її винахідник — той, хто першим огородив шматок землі й сказав: це — моє. Власність породила пристрасть до наживи, заздрість, лицемірство, обман, злочин.

Політичний ідеал Руссо – місто-держава зі спартанським порядком та абсолютною демократією. Він уважав, що з усіх держав найбільш досконалі – малі, для них демократія – найліпший спосіб правління. Малі демократичні держави досконалі, бо наближені до природи: співтовариство тих, хто укладав уперше суспільний договір, було нечисленним, і кожний міг впливати на державні справи безпосередньо.

Руссо вважав, що в майбутньому ідеальному державному устрої пануватимуть "громадянська свобода" та "право приватної власності". Свобода є "покірністю перед законом, встановленим самому собі", це – особистий параметр.

"Свобода не може існувати без рівності" – це суспільний вимір. Руссо вважав, що слід зрівняти майно громадян, "наблизити крайні ступені", щоб не було ні багатих, ні бідних.

На думку Руссо, суверенітет народу виявляється у здійсненні ним законодавчої влади. Уряд не мав жодних прав, маючи статус виконавчого комітету і уповноважувався сувереном втілювати в життя закони та підтримувати належний правопорядок. У разі невиконання делегованих повноважень уряд волею народу заміщувався.

Таким чином, Руссо виключав будь-яку форму представницького урядування (законодавчий орган у формі народного представництва). Згідно із його вченням невід'ємний суверенітет народу заперечує будь-яке представництво. Законодавча влада як, власне, суверенна державна влада, може і повинна здійснюватися самим народом-сувереном безпосередньо. Залежно від того, кому народ доручає виконавчі функції в державі, Руссо розрізняє такі форми правління як демократія, аристократія і монархія.

На його думку, демократична форма правління найбільш прийнятна для невеликих держав, аристократична – для середніх, монархічна – для великих. Незалежно від форми правління Руссо називає державу республікою, в якій управління здійснюється через основний політичний закон (Руссо розглядав його, як необхідний атрибут громадянської асоціації), який у системі звичаїв, громадянських і кримінальних законів посідає провідне місце, оскільки регулює життя усієї асоціації.

Отже, єдино справедливим урядуванням Руссо визнавав пряму демократію, де сувереном і керівником держави є народ. Він сформулював основні риси й ознаки народного суверенітету: неподільність і невідчужуваність, наголошуючи, що будь-який акт суверенітету накладає однакові права і обов'язки на всіх громадян. Відчуження суверенітету народу на користь окремих осіб або керівних органів, так і його розподіл між окремими частинами народу, згідно із поглядами Руссо, означало б заперечення суверенітету, як загальної волі народу.

Список використаних джерел

1. Жан-Жак Руссо. Про суспільну угоду, або принципи політичного права. Переклад з французької та коментарі: О. Хома. — Київ: Port-Royal, 2001. — 349 с. — ISBN 966-7068-06-4 (Філософські першоджерела).
2. О. Мироненко. Руссо Жан-Жак // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. 646 с.

Івах М.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

*Науковий керівник: доктор історичних наук,
професор кафедри теорії та
історії держави і права ЗУНУ,
Грубінко А. В.*

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

Конституція України визначає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Забезпечення реалізації прав дитини також є важливим завданням держави, яке закріплюється Конституцією та іншими нормативно-правовими актами, оскільки законом передбачено, що будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом, а сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою [1].

Війна приносить розруху в усіх сферах діяльності країни та життя людей і моральний стан та здоров'я дітей не виняток. “За даними ЮНІСЕФ, у світі понад мільярд дівчаток і хлопчиків живуть у країнах чи на територіях, що зазнають впливу збройних конфліктів; близько 300 мільйонам цих дітей ще не виповнилося п'яти років” [2, ст. 1]. За даними Моніторингової місії ООН та Секретаріату Уповноваженого Верховної

Ради з прав людини, кількість дітей, постраждалих від війни в Україні стрімко росте з кожним днем. Так, станом на 30 квітня 2021 року,